

Řád ztracené boty

Jaroslav Hutka

in: Studie, 1978, č. 3 (57), str. 228–229 ♦ [text](#)

♦ článek, česky, vznik: 17. 1. 1978 ♦ web

♦ article, Czech, origin: 17. 1. 1978 ♦ web

Jaroslav Hutka: Řád ztracené boty

V pátek 6. ledna 1978 filozof Ladislav Hejdánek ztratil botu. Stalo se to na dvoře. Byl vytažen ze zaměstnání, tažen za rukávy montérek po zemi, kopán a tak ztratil botu, kterou už nenašel. Státní bezpečnost ho táhla na výslech. Byla jedna hodina. Kdyby byl někdo filmoval, co se dělo dalších osm hodin, tak by natočil příběh, o kterém by se jistě diváci dohodli, že patří do doby trochu jiného socialismu. Na filmu by se objevil i policejní kameraman, který nafilmoval ubohou a směšnou ruinu člověka - podívej diváku, jak vypadá ten mluvčí Charty 77! Odporné, vid'!

Tentýž den, rok předtím, byli nafilmováni jiní čtyři. Tři spisovatelé a herec. Vezli svou petici do vlády, ale než došli, byli dovezeni do úřadoven ministerstva vnitra a petice jim byla odebrána. Proto se asi vláda nedozvěděla, že jí občané vezli nějaké psaní, a tak nedošlo k žádanému dialogu. Zato začala nová kapitola dialogu občanů s policií. Ze společnosti se oddělila dvě tělesa značné váhy a začala, těsně k sobě přimknuta, kolem sebe kroužit. Těleso Státní bezpečnosti a Charty 77. Možná jsou to jen rub a líc naší národní měny. Možná je to ono biblické oddělení noci ode dne, aby už déle nebyla tma nad propastí. Možná je to utkání ducha a hmoty. Nevím. Ale fauluje se v něm! K prvnímu výročí zabavení textu Charty 77 vezeného vládě byl policií zkopán její mluvčí dr. Hejdánek. Především mluvčí, profesor Patočka, šel z výslechu do nemocnice, kde zemřel. Tehdy i spisovatel Pavel Kohout utřil pár kopanců. Podivné argumenty pro dialog. Ale kopnout do mluvčího ve výroční den Charty je víc než symbolické. Charta také žádala svobodu od strachu. Snad k tomu teď dojde samo od sebe, protože se zdá, že se už nebudeme mít o co bát, že bude ztraceno vše. Že projdeme tou podivnou mezí, za kterou se dá už jen získávat. Ale stejně. Kopat do filozofa ve dvacátém století - vlastně proč ne? Už se to dělo. Nevím, kde pořád beru dojem, že zrovna tohle století by mělo být nějak lidsky posvátné. Snad se mi to zdá proto, že v něm lidé tak strašně trpěli. Děly se dvě nejděsnější války. Epiktétos tvrdil, že vše, co lidé dělají, dělají proto, že to považují za dobré. Každý však vidí dobro v něčem jiném a to je celá tragédie. Ale přece jen. V lidském světě platí jakási dohoda, alespoň vkusu, že kopat do filozofů není dobré. Ale jak vidět, jsou lidé, kteří to za dobré považují. Jinak by to nedělali. Je to dobro mocnějšího. Kdo považuje moc za dobro, musí mít dojem, že vždy, když moc a sílu předvede, děje se dobro. Proto mocní s nelibostí nesou na tomto světě přítomnost nesilného podivína, který mluví o krátkosti života, o vesmíru, času a relativitě věcí, o pošetilosti a moudrosti, o marnosti a smyslu krásy i života, o iluzi moci, o pomíjivosti síly a nutnosti zastat se slabých a bezbranných. Který mluví o tom, že hodnota není ve věcech, ale v člověku. Takovému podivínovi říkáme filozof. Jde životem na vlastní pěst a nastavuje zrcadlo. Říká, že skutečný zápas se odehrává v srdci a skutečná moc je ve vidění. Vymyslel pravdu, to podivné slovo, které znamená hledat a tvořit takový svět, ve kterém by byl život méně marný. A zde se cítí vyznavač síly ohrožen, protože se na světě objevilo cosi, co nejde ani přikrýt, ani se toho zmocnit. Filozof odhaluje pravdu, a ta, jednou vyslovena, není už ovladatelná ani skrze filozofa. Stává se skutečností, prochází neporušena staletími i režimy a to je k vzteku. Filozofa lze napojit jedem, přibít na kříž, upálit na hranici nebo nakopnout, ale pravda se už dávno rozběhla, rozsvětlila se, setkala se se skutečností a spojila se s ní v jeden celek.

Dialogy s policií jsou dlouhé, podrobné, mysticky obsáhlé, nelogické a plné nebezpečných úskalí, děsivé i humorné, ale hlavně vnucené a bezvýhodné. Nikdo, kdo vejde nebo je přinesen či přivlečen, neví, jestli tento den nebo tento rok dojde domů. Nikdo z nás si není jist, když zazvoní zvonek u dveří, jestli je to poštačka, kamarád nebo policie. Vstoupili nám do života a my jsme vstoupili do života jim. Vzájemně o sobě píšeme. Naše psaní má literární úroveň a touhu osvobodit člověka od stresu, strachu a nepravdy. Policejní psaní nemá literární ambice, je to

předstupeň vězení, nahání strach, uvádí nás do stresu a nepravdivého vnímání skutečnosti. My se bráníme. Žijeme život, snažíme se na něj dívat a podávat svědectví. Vidím, že snové historické doby, kdy filozofie byla tak srostlá se životem, že vyznavače síly a moci doháněla k šílenství, nepominuly. Sebevzdělávání je spojeno s nebezpečím, poezie a zpívání je spojeno s nebezpečím, jít si svou cestou je spojeno s nebezpečím, žádat dodržování planých zákonů je spojeno s nebezpečím. Musíme za to platit omezením, sebezapřením, utrpením a odvahou. Ano. Věci samy o sobě nemají hodnotu. Jsou zhodnocovány velikostí oběti, jakou je za ně člověk ochoten dát. Žijeme zase ve velké době. Začínáme být ochotni za knihy, názory, postoje, pravdy a krásu a vzdělání dávat i život. Žítí se nám přestává slévat s jeho formou, ale spojujeme ho s jeho obsahem a smyslem. Přestáváme filozofovat a tvořit pro úspěch a odměnu, ale proto, aby byl život méně marný. Zase mezi námi žijí filozofové, kteří jsou ochotni pro svobodu svého vidění držet kopanec nebo víc.

Nedávno se mluvilo o tom, že morální hodnota Charty 77 je v tom, že je vykoupena ochotou dnes už jednoho tisíce lidí trpět a vystavit se nebezpečí. Má svým obsahem nadnárodní a všelidské poslání i smysl, a proto by nemusela od dobrých lidí pouze přijímat uznání a sympatie, ale sama by mohla uznání vyslovit a udělit. I to je určitá forma dialogu. Kdysi dávno ztratila anglická královna na plese podvazek a trapas byl vyřešen tím, že se v Anglii od té doby dává Podvazkový řád. Je to řád královský a přitom velmi lidský. Proč by Charta nemohla udělovat Řád ztracené boty? Botu ztratil filozof tažený policií po dvoře. To už samo v sobě obsahuje, komu a za co by se dával.

17. ledna 1978

Order of the Lost Shoe

Philosopher Ladislav Hejdanek lost his shoe on Friday, January 6, 1978. It happened in the courtyard. He was being dragged on the ground from his place of work, pulled by sleeves of his overalls, and kicked. Thus he lost his shoe which he has not found again.

The State Security forces dragged him to be interrogated. It was one in the afternoon. Had someone filmed what had transpired during the next eight hours, a documentary could had been produced and the viewing public would had agreed it belonged to an era of a somewhat different socialism. Even the police camera man would appear in this film - showing his footage of a pitiful and laughable ruin of a man. Look, viewer, what this spokesman of the Charta 77 looks like! Disgusting, isn't he?

Four others were captured and filmed like this a year before to the date: three writers and an actor. They were driving their petition to the government but before they could arrive they were driven to the offices of the Ministry of the Interior and the petition was taken away from them. Maybe that explains why the government has never learned of a letter that was about to be delivered by its citizens and thus the requested dialogue has never begun.

A new chapter of citizen dialogue with the police has begun, instead. Two bodies of great weight separated themselves from the society, and started circling each other tighter and tighter. The bodies of The State Security and Charta 77. Perhaps they were just the reverse sides of the nation's coin. Perhaps it is the biblical division of the day from the night so "the darkness was not upon the face of the deep". Perhaps it is the fight between Spirit and Matter. I don't know.

To commemorate the first anniversary of Charta 77 - confiscated en route to the government - her spokesman, Dr Hejdanek was kicked repeatedly by the police. The previous spokesman, professor Patocka, went from the interrogation straight to the hospital where he later died. Even writer Pavel Kohout suffered a few kicks. Strange way to carry a dialogue. But to kick a spokesman on the anniversary of Charta 77 is more than symbolic. The Charta demanded freedom from fear.

Maybe it will happen now on its own because it seems we will not have anything to be afraid of anymore, for everything will be lost. That we are crossing over that strange line beyond which one can only gain. Anyway, to kick into a philosopher in the 20th century - and why not? It's happened before. I don't know why I still have the impression that this century should be somewhat humanely sacred. Perhaps because humanity suffered so much in this century. Two most horrible wars had happened. Epiktetos insisted that everything people do they do because they are convinced it is good. However, each individual sees the goodness in something else and that's the whole tragedy.

Still, humanity abides by a sort of universal agreement - maybe it is a question of taste - that it is not good to kick philosophers. Although it seems there are people who do consider this to be good. They would not do it, otherwise. It is the good of the one who equals power with goodness, who is convinced that each time he demonstrates his power and might something good happens. This is why the powerful of the world look with disdain upon the presence of a strange man who is not strong, who speaks of life's brevity, About the Universe, time and relativity of things, of vanity and wisdom, of futility and meaning of beauty and life, of illusion of power, of might that ebbs away, and the necessity to defend the weak and defenseless.

We call such a strange person a philosopher. He walks through life beholden to no one, and he offers us a mirror. He says the real struggle takes place in the heart and real power is in seeing. He came up with the concept of truth - such a strange word that means to search for and create such a world where life could be less meaningless.

The powerful feel threatened right there because something has taken shape in the world, something that can't be covered up or taken over. A philosopher unveils the truth and the truth, once pronounced into being, can not be manipulated, not even through philosophers. It becomes real. It passes unharmed through the centuries and regimes, and that's maddening. A philosopher can be given poison, he can be nailed to a cross, burned at the stake or kicked down but the truth had already started to run free long time ago, it gathered light, met with the reality and united with her.

Dialogues with the police are long, detailed, mystically voluminous, illogical, and full of dangerous cliffhangers, horrifying and humorous, but mostly forced and hopeless. No one who enters(or is brought or dragged in) knows if he'll make it home that night or even that year. No one among us is sure if the ring of a doorbell announces the arrival of the postman, a friend, or the police.

They entered our lives and we entered theirs. We write about each other. Our writings have literary value, and are permeated with the desire to free man from stress, fear, and non-truth. Police writings have no literary ambition. They are stepping stones to prison, bringing fear, giving us stress, and perception of reality that is not based in truth. We defend ourselves. We live trying to look at it and testify.

I see those dreamy periods in history when philosophy had so grown together with life that it drove worshippers of power and might to insanity had not passed to oblivion. Self-education is connected to danger. Demanding from the current laws to be upheld is connected to danger. We have to pay for it by limited freedoms, self-denial, suffering and courage. Yes, things by themselves have no value. They are valued by greatness of sacrifice a human being is willing to offer.

We live in great times, again. We are starting to offer even our very lives for books, opinions, stands, truth, beauty and education. Living stops sticking to the form and we connect with its content and meaning. We have stopped creating for success and reward. We have begun to create for life less meaningless. Philosophers live among us, again, and they are willing to suffer a kick or more for the freedom of their vision.

It was brought up not too long ago that the moral value of Charta 77 is demonstrated in willingness of more than a thousand people so far to suffer and expose ourselves to danger. Its content has a meaning and a mission that transcends nations and touches the entire humanity. Therefore, it doesn't need only to accept recognition and sympathies from the good people of the world but it could also honor others with such recognition. Even that is a form of a dialogue.

Long time ago, Countess Joan of Kent, later Princess of Wales, lost her garter in a ball room of Calais. The potentially humiliating situation was solved by the The Most Noble Order of the Garter that has been awarded by the British Royalty ever since. It is so royal and, in the same time, so very human. Why, then should Charta 77 not give out the Order of the Lost Shoe? The shoe was lost by a philosopher as he was being dragged down a courtyard by the police. This already speaks volumes about whom and for it should be given.

January 17th, 1978